2de vergadering

Dinsdag 20 september 1986

Aanvang 13.30 uur

Voorzitter: Steenkamp

Tegenwoordig zijn 69 leden, te weten:

Steenkamp, Vogt, Eijsink, Christiaanse, Kiers, Van der Jagt, Kuiper, Postma, Oskamp, Uijterwaal-Cox, Coenemans, Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteyn, Maris, Van Dalen, Pleumeekers, Luteijn, Wagemakers, Buijsert, Von Meijenfeldt, Vermeer, De Jong, De Vries, Groensmit-van der Kallen, Ginjaar, Van der Werff, Hofman, Heijne Makkreel, J. H. B. van der Meer, Hendriks, Kruisinga, Kaland, Franssen, De Rijk, Schouten, Uijen, Heijmans, De Gaay Fortman, Baarveld-Schlaman, Van Kuilenburg-Lodder, Grol-Overling, Feij, Maassen, De Goede, Gelderblom-Lankhout, Tummers, Van den Bos, Veder-Smit, Barendregt, Zoutendijk, M. A. van der Meer, Stam, Van Veldhuizen, Zoon, Van Leeuwen, Van de Zandschulp, Vis, Bolding, Schinck, Ermen, Van Tets, Struick van Bemmelen, Geertsema, Tiesinga-Autsema, Glastra van Loon, Schuurman, Van der Ploeg, Burkens, Holdijk en Zijlstra,

en de heren Van den Broek, minister van Buitenlandse Zaken, Korthals Altes, minister van Justitie, mevrouw Korte-van Hemel, staatssecretaris van Justitie, en de heer Koning, staatssecretaris van Financiën.

De **Voorzitter:** Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Waltmans, wegens vakantie;

Van Boven en Verbeek, wegens verblijf buitenslands;

IJmkers en Vonhoff-Luijendijk.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **Voorzitter:** Ik deel voorts aan de Kamer mede, dat ik bericht van verhindering tot bijwoning van de vergadering heb ontvangen van de ministers voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken, van Binnenlandse Zaken, van Financiën, van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, van Verkeer en Waterstaat, van Economische Zaken, van Landbouw en Visserij en van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, alsmede van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken.

Ik deel nog mede, dat ik de heer Eijsink heb benoemd tot voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken in de vacature van de heer Bukman.

De ingekomen stukken staan op een lijst, die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Aan de orde is de **interpellatie-Vogt,** gericht tot de minister en de staatssecretaris van Justitie en de minister van Buitenlandse Zaken, **over de zaak Harm Dost.**

Tot het houden van deze interpellatie is verlof verleend in de vergadering van 9 september 1986.

(De vragen zijn opgenomen aan het eind van deze weekeditie.)[1]

De heer **Vogt** (PSP): Mijnheer de Voorzitter! Zoals u weet, is het uitwisselen van beleefdheidsfrases niet mijn gewoonte. Toch past nu zeker een woord van dank aan de Kamer en met name aan het Seniorenconvent en de Voorzitter van de Kamer voor de bereidwilligheid deze interpellatie toe te staan.

De reden waarom ik deze interpellatie wil, is tweeledig. De zaak zelf is dermate onthutsend dat er nauwelijks genoeg aandacht aan kan worden besteed. Daarnaast zijn er mogelijkheden voor herhaling van dit soort zaken die, naar de mening van mijn fractie, ook bedreigend zijn. Ook de fractie van de PSP vindt dat deze interpellatie eigenlijk aan de andere kant van het Binnenhof had moeten worden gehouden, maar nu dat niet het geval is doen wij het hier.

Genoeg over de achtergronden van de interpellatie. Ik zal mij nu concentreren op de vragen die ik aan de regering heb gesteld en die ik, naast de toelichting die al op de agenda staat, hier en daar nog iets nader wil toelichten.

Je kunt je afvragen of het mogelijk ligt aan de Arnhemse officier van justitie, die zich bepaalde zaken eerst onlangs weer herinnerde, of dat het gewoon een kwestie is van een zaak die eerst schouderophalend is afgedaan en waarvan men de ernst pas later is gaan inzien. Daarom heb ik gevraagd waarom het beleid zo zwalkend is.

Bij de tweede vraag lijkt het mij wenselijk met de toelichting te beginnen. De advocaat van de heer Dost heeft zich tot de regering gewend met het verzoek stappen bij de Spaanse regering in te stellen. Het antwoord van de landsadvocaat was dat iets dergelijks niet gebruikelijk is.

Mijnheer de Voorzitter, ik vraag u met nadruk of het dan wel gebruikelijk is dat officieren van justitie zich ineens weer dingen gaan herinneren, of het wel gebruikelijk is dat documenten worden uitgeleverd in strijd met de gangbare verdragen en of het wel gebruikelijk is dat Nederlanders van het ene land naar het andere worden uitgeleverd op grond van valse beschuldigingen. Als wij dan tot de conclusie zijn gekomen dat het allemaal ongebruikelijk is, dan is een ongebruikelijke stap er nog bij volkomen in de lijn liggend.

Vogt

Ook bij de vierde vraag wil ik iets toelichten. Ik heb gevraagd of er zo iets als een officieel protest is ingediend bij de Bondsrepubliek Duitsland tegen de inmenging in Nederlandse aangelegenheden. Immers, omdat Nederland een evident andere politiek van bestrijding van het drugsgebruik hanteert dan de Bondsrepubliek is het toepassen van het universaliteitsbeginsel hier in feite een soort poging tot correctie van de Nederlandse strafwetgeving.

Ik denk dat wij van een dergelijke inmenging in onze aangelegenheden, zeker nu die steunt op een Duitse wet van 6 mei 1940, niet gediend behoren te zijn. Het lijkt erop of met name het openbaar ministerie in Düsseldorf meer dan veertig jaar terug leeft. Met klem wil ik er bij de regering op aan dringen dat een dergelijk protest alsnog volgt.

In mijn vijfde vraag heb ik gevraagd of het ooit geprobeerd is de heer Dost vrij te krijgen op grond van artikel 153 c III van het Duitse wetboek van strafrecht. Daarbij omzeilen wij namelijk het bezwaar dat wij de onafhankelijke rechter niet kunnen corrigeren. Als het algemeen belang dat eist, kan iemand in de Bondsrepubliek worden vrijgesteld van verdere strafvervolging of strafuitvoering. Het lijkt duidelijk dat het algemeen belang dat wel eens kan eisen als de Nederlandse regering officieel protesteert en als de samenwerking op politieel en justitieel gebied anders ernstig verstoord zou worden.

In de zesde vraag staat centraal, of wij enige lering getrokken hebben uit de vele fouten die gemaakt zijn. Graag zou ik er daarbij een inzicht in willen hebben of er gewoon ten onrechte maatregelen zijn genomen, zoals gezegd in het antwoord aan mij in het aanhangsel bij de Handelingen van de Eerste Kamer, nr. 35, of dat er alleen een onderzoek wordt ingesteld naar de oorzaken, zoals gezegd is in het mondeling overleg aan de overkant.

Immers, als er over Nederlanders stukken worden uitgeleverd, kunnen betrokkenen later gelegaliseerd gekidnapt worden, als zij ergens met vakantie zijn. Als er stukken over Duitse onderdanen worden uitgeleverd, waarin Nederlanders genoemd zijn, kan hun hetzelfde lot wachten. Het lijkt ons zeer gewenst, dat officieren van Justitie die zich zaken later ineens weer herinneren, bij voorkeur worden afgeremd door wat meer doordenkende autoriteiten, waartoe ik bij voorbeeld de minister van Justitie reken.

De vragen 9 en 10 zouden kunnen worden samengevat als volgt. Is de regering bereid, te onderzoeken of de gehele problematiek aan een internationaal forum, bij voorbeeld het Internationale Hof van Justitie, kan worden voorgelegd? Zo deze onderzoekingen uitwijzen dat deze mogelijkheden er zijn, is de regering dan ook bereid dit daadwerkelijk te doen? Het gaat er daarbij vooral om, herhaling van dit soort zaken te voorkomen.

Ten eerste: herhaling van het misleiden van een derde land door de Bondsrepubliek ten koste van een Nederlands onderdaan. Hierbij wil ik er graag op wijzen, dat er in de *agenda een drukfout staat. Er staat* namelijk: misleiding van een derde land voor de Bondsrepubliek.

Ten tweede: het voorkomen van ongewenste uitvloeisels van het in de Bondsrepubliek geldende universaliteitsbeginsel voor de soevereiniteit van andere landen.

Ten derde: het gebruik van onrechtmatig verkregen bewijsmateriaal tegen onderdanen van een andere staat.

Ook hierover overwegen wij een motie in te dienen.

In de elfde vraag komen wij tot de conclusie dat, ook gelet op uitspraken van de minister zelf, het Nederlandse beleid ter voorkoming van gebruik en misbruik van andere drugs dan alcohol en tabak redelijk succesvol te noemen is. Ligt het dan niet voor de hand dat een dergelijke succesvolle politiek gevolgen heeft voor het Nederlandse optreden op internationaal terrein? Het ligt dan toch zeker voor de hand, dat wij in dit specifieke geval wat scherper optreden.

Over de achtergrond van het justitieel en politioneel optreden in Arnhem, heeft het gemeenteraadslid van de PSP een aantal vragen gesteld, die door de burgemeester niet beantwoord zijn, omdat de verantwoordelijkheid bij het openbaar ministerie ligt. Ik heb die vragen aan de regering voorgelegd onder de letters a t/m j in het bijvoegsel. Mijnheer de Voorzitter! Met nadruk wil ik verklaren, niet positief te staan tegenover het gebruik van welke drugs dan ook. Ik acht het wel zeer inconsequent dat wij, terwijl wij de duidelijke harddrug alcohol maatschappelijk volkomen accepteren en de halve harddrug tabak een plaag is, ons zo druk zouden maken over die andere drugs, die nauwelijks een verslavende werking zouden hebben, namelijk de marihuana-produkten. Mijn interpellatie was zeker niet ingegeven vanuit de gedachtengang, dat wij alles op het gebied van verdovingsmiddelen maar moeten laten gaan. Alleen zijn in dit geval zoveel rechtsregels met voeten getreden, dat wij wel moeten protesteren.

Ten slotte wijs ik op het verschil tussen 10 jaar gevangenisstraf voor een Nederlander die in Nederland hasj verkocht en gemiddeld 10 minuten gevangenisstraf, die per moord is uitgedeeld bij de berechting van oorlogsmisdadigers.

□

Staatssecretaris **Korte-van Hemel:** Mijnheer de Voorzitter! De heer Vogt heeft schriftelijk een groot aantal vragen gesteld en heeft nu bovendien een toelichting en compilatie gegeven betreffende de zaak-Dost, waarbij verschillende beleidsterreinen aan de orde zijn. De minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Justitie en ik zullen elk de op ons eigen beleidsterrein liggende vragen beantwoorden.

Het ligt voor de hand dat de minister van Buitenlandse Zaken de vragen beantwoordt waarin de verhouding tussen Nederland en de Bondsrepubliek Duitsland centraal staat. De minister van Justitie zal de vragen beantwoorden, die het optreden van het Arnhemse OM betreffen. Voorts zal hij ingaan op zijn contacten met de Bundesminister der Justiz. Ik zal de vragen betreffende de internationale rechtshulp in de zaak-Dost beantwoorden. Het is niet alleen een kwestie van beleefheid dat de beide ministers mij eerst aan het woord laten, het is ook logisch omdat de heer Vogt begonnen is met vragen over de internationale rechtshulp.

De heer Vogt vroeg allereerst waarom de Nederlandse regering in de zaak-Harm Dost zo'n 'zwalkend' beleid heeft gevoerd. Ik wijs deze kwalificatie volstrekt van de hand. De heer Vogt wijst in zijn toelichting op het antwoord van de regering op eerdere kamervragen. Er is in deze zaak nogal wat correspondentie geweest tussen de Eerste en Tweede Kamer en de regering. Ik doel nu op de schriftelijke vragen van de interpellant (Aanhangsel I, 1985/1986, nr. 1).

De heer Vogt citeert echter onvolledig. Het volledige citaat is immers: 'In Nederland loopt tegen betrokkene geen strafrechtelijk onderzoek. Zou onder deze omstandigheid een verzoek tot uitlevering (aan Spanje) zijn gedaan, dan zou dit niet anders hebben kunnen fungeren dan als een poging om de uitlevering van betrokkene naar de Bondsrepubliek Duitsland te voorkomen. Een dergelijk doel achtte de officier van justitie onjuist.

Ook naar ons oordeel zou dit misbruik hebben betekend van het instrument van uitlevering'. Dit antwoord werd gegeven op 19 september 1985. Toen was het de minister van Justitie en mij onbekend dat er wèl processen-verbaal bestonden ten aanzien van de heer Dost, die door de Nederlandse politie met instemming van het OM waren overgedragen aan de Duitse autoriteiten. Nadat wij hiervan kennis kregen, heb ik de minister van justitie van de Duitse deelstaat Nordrhein-Westfalen in januari en april 1986 verzocht, de strafvervolging van Dost te staken.

Toen de Duitse minister van justitie aan dit verzoek geen gevolg gaf, heb ik in juni 1986 uitlevering verzocht. Hieruit volgt dat, toen ons eenmaal gebleken was dat er wel voldoende materiaal voor een strafvervolging van de heer Dost in Nederland bestond, alle moeite is gedaan om Dost in Nederland te kunnen vervolgen.

De vragen 2 (Waarom handhaaft de Nederlandse regering wel haar standpunt dat de 'omstandigheden van de onderhavige zaak geen aanleiding zijn anders te denken over het 'niet gebruikelijk zijn' van een zich wenden tot de Spaanse regering teneinde doorlevering te verkrijgen'?) en 3 (Is de Nederlandse regering bereid zich alsnog terzake met de Spaanse regering te verstaan?) wil ik gezamenlijk beantwoorden.

In zijn toelichting op vraag 2 suggereert de heer Vogt dat de regering van de Bondsrepubliek Duitsland de uitlevering van de heer Dost van de Spaanse regering op incorrecte wijze heeft gekregen. Deze kwestie stelde de heer Vogt ook al aan de orde in zijn vragen van 8 april 1986 (Aanhangsel Eerste Kamer, 1985/1986, nr. 131). Het is mij bekend dat ook de raadslieden van Dost zich op dit standpunt stellen.

In contacten tussen mijn medewerkers op het ministerie en de Nederlandse raadsman is herhaaldelijk gesteld, dat een dergelijke stelling met documenten – te weten het Duitse uitleveringsverzoek en de beslissing daarop van de Spaanse regering – behoort te worden gestaafd. Bedoelde raadsman is echter niet tot overlegging van deze stukken overgegaan. Daarom zijn de minister van Justitie en ik niet bereid, ervan uit te gaan dat de Duitse regering onjuist tegenover de Spaanse regering heeft gehandeld.

Zoals wij reeds in het antwoord op de vragen van 8 april hebben gesteld, wijs ik erop dat de opgeëiste persoon zich zelf tot de Spaanse regering kan wenden als hij van oordeel is dat de Duitse regering onjuist zou hebben gehandeld tegenover hem. De Spaanse autoriteiten kunnen daarop zo nodig in contact treden met de Duitse autoriteiten om opheldering te geven, dan wel te vragen.

Ten aanzien van het verzoek tot verderlevering van de heer Dost aan de Spaanse regering merk ik nog het volgende op. In het van toepassing zijnde artikel 16 van het Europees Uitleveringsverdrag is niet geregeld welke staat in een concreet geval deze toestemming moet vragen. Nederland neemt het standpunt in, dat zulks moet gebeuren door de aangezochte staat. Dat wil zeggen, de staat aan wie de opgeëiste persoon in eerste instantie werd uitgeleverd. In de zaak van de heer Dost is dat dus de Bondsrepubliek Duitsland.

Er zijn echter ook staten die van oordeel zijn dat de toestemming voor verderlevering moet worden gevraagd door de staat die de opgeëiste persoon in tweede instantie uitgeleverd wenst te krijgen. In de zaak van de heer Dost is dat Nederland. De minister van Justitie te Düsseldorf stelde zich op dit laatste standpunt. De Nederlandse regering – zoals gezegd, nemen wij een ander standpunt in – heeft daarom op puur praktische gronden, ten einde geen onnodige vertraging te veroorzaken door juridische discussie, aan Spanje toestemming tot verderlevering gevraagd.

In dat verzoek is aangegeven dat ik aan de Bondsrepubliek uitlevering heb gevraagd van de heer Dost, ten behoeve van strafvervolging ter zake van dezelfde feiten als die waarvoor hij thans in de Bondsrepubliek wordt vervolgd. Er is nog geen antwoord van de Spaanse regering ontvangen, maar het al dan niet verlenen van toestemming door de Spaanse regering is thans minder relevant geworden, nu de minister van Justitie te Düsseldorf bij brief van 16 september 1986 de uitlevering van de heer Dost aan Nederland heeft geweigerd.

In vraag 5 wordt gevraagd of de Nederlandse regering ooit heeft geprobeerd, de heer Dost te vrijwaren van strafvervolging in Duitsland, door er bij de Duitse autoriteiten op aan te dringen, gebruik te maken van de mogelijkheid, gelegen in artikel 153c, III van het Duitse wetboek van strafrecht, namelijk het staken van een strafvervolging, op gronden aan het algemeen belang ontleend. Verder wordt een nadere motivering gevraagd, indien het antwoord op deze vraag ontkennend zou luiden.

In mijn brieven van januari en april 1986 heb ik de minister van Justitie te Düsseldorf met een uitvoerige motivering verzocht, de strafvervolging tegen de heer Dost te staken. Bij deze verzoeken heb ik niet gewezen op artikel 153c, III van het Duitse wetboek van strafrecht, omdat ik van oordeel was en ben dat het aan de Duitse minister van Justitie kon worden overgelaten, te oordelen over de naar Duits recht al of niet aanwezige juridische grondslag voor het staken van een strafvervolging.

□

Minister **Korthals Altes:** Mijnheer de Voorzitter! In de vragen 6, 7 en 8 stelt de interpellant de vraag aan de orde, of er richtlijnen zijn met betrekking tot het uitleveren van stukken. Met deze stukken blijkt te zijn bedoeld de processen-verbaal die zijn opgemaakt. De geldende regels te dezen aanzien zijn de volgende. In het internationale rechtshulpverkeer kunnen slechts op twee manieren processen-verbaal rechtsgeldig worden overgedragen aan de justitiële autoriteiten van een andere staat.

Dat kan op eigen initiatief door middel van een verzoek tot overname van een strafvervolging of op verzoek, op basis van een voor inwilliging vatbaar verzoek tot rechtshulp. In het verkeer met de Bondsrepubliek Duitsland gebeurt een en ander op basis van het Europees Rechtshulpverdrag en de Aanvullende overeenkomst van Wittem betreffende het Europese Rechtshulpverdrag.

Voorts zijn van toepassing de artikelen 552t tot en met 552hh van het Wetboek van Strafvordering over overdracht en overname van strafvervolging en de richtlijn van de procureurs-generaal inzake de overdracht van strafvervolging tegen vreemdelingen.

Wat de overdracht van strafvervolging betreft nog het volgende. Uit de richtlijn van de procureurs-generaal volgt dat een strafvervolging tegen een Nederlander of een in Nederland legaal gedomicilieerde vreemdeling niet wordt overgedragen aan het buitenland. Voorts komen niet in aanmerking strafzaken die in Nederland tot een sepot of tot een geldboete van minder dan 250 gulden zouden leiden.

Ten slotte zijn strafzaken betreffende overtredingen, met uitzondering van overtredingen van het rijtijdenbesluit, uitgesloten van overdracht. Aangezien ingevolge artikel 552t van het Wetboek van Strafvordering uitsluitend de minister van justitie strafzaken overdraagt, worden alle door het openbaar ministerie aangeboden zaken op het departement getoetst aan de door mij genoemde criteria. Bij verzoeken om rechtshulp gaat het anders. Buitenlandse autoriteiten kunnen verzoeken om afgifte van een proces-verbaal indienen bij de Nederlandse autoriteiten.

In de relatie tussen Nederland en de Bondsrepubliek is het op grond van de Aanvullende overeenkomst van Wittem regel dat de rechterlijke autoriteiten in beide landen rechtstreeks met elkaar corresponderen over deze verzoeken, die schriftelijk worden gedaan. Daarbij moet worden aangegeven, wat de reden van het verzoek is. Dit laatste is nodig omdat de ontvanger moet kunnen toetsen, of een verzoek kan worden ingewilligd.

Nederland heeft zich voorbehouden, aan verzoeken om rechtshulp geen uitvoering te geven indien zulks in strijd zou zijn met het beginsel 'nebis in idem' of indien het verzoek betrekking zou hebben op feiten ter zake waarvan de verdachte in Nederland wordt vervolgd. Daarnaast zal elke officier van justitie erop bedacht moeten zijn dat de uitvoering van een verzoek om rechtshulp niet het effect heeft van overdracht van een strafvervolging tegen een Nederlander of tegen een in Nederland legaal gedomicilieerde vreemdeling. In dergelijke gevallen zal evenmin uitvoering dienen te worden gegeven aan een verzoek om rechtshulp.

Uit het voorgaande volgt dat er thans reeds voldoende regels bestaan om het openbaar ministerie houvast te bieden voor het op verantwoorde wijze behandelen van verzoeken om rechtshulp. In de zaak-Dost zijn ondanks deze regels fouten gemaakt.

Een en ander is, zoals ik ook in antwoord op vragen van de Tweede-Kamerleden Kosto en Haas-Berger van 25 oktober 1985 heb gezegd – aanhangsel bij de Handelingen van de Tweede Kamer 1985–1986, blz. 721 – voor mij aanleiding geweest, de procureur-generaal bij het gerechtshof te Arnhem van het oordeel van de staatssecretaris van Justitie en mij in kennis te stellen en hem te verzoeken, maatregelen te nemen die herhaling zullen voorkomen. Ik ben bereid, een en ander ook nog eens onder de aandacht van de andere procureurs-generaal te brengen.

Ik denk daarbij ook aan de wens om in twijfelgevallen de zaak niet zelf af te doen, maar deze aan mijn ministerie voor te leggen. Daarnaast ben ik voornemens, nogmaals een gesprek te voeren met mijn Duitse ambtgenoot over de strafvervolging van de heer Dost in de Bondsrepubliek en over de weigering, hem uit te leveren. Ik heb hierover reeds een brief geschreven aan de Bundesminister der Justiz, Engelhardt.

Ik zal in dat gesprek waarschijnlijk ook de wenselijkheid aan de orde stellen dat de Duitse autoriteiten, indien zij kennis krijgen van door Nederlanders gepleegde feiten, bij voorbeeld handel in verdovende middelen, die kennis door middel van een verzoek tot overdracht van de strafvervolging aan mij zenden, en voorts de wenselijkheid van een regeling tussen onze landen die het mogelijk maakt, onverhoopt gemaakte fouten, zoals in deze zaak, te redresseren.

In vraag 8 heeft de heer Vogt het verschil in vervolgingsbeleid tussen Nederland en de Bondsrepubliek inzake soft drugs aan de orde gesteld.

Nederland en de Bondsrepubliek ontmoeten elkaar met grote regelmaat in internationale kaders die, hetzij in het bijzonder, hetzij onder andere zijn gewijd aan de problematiek van de handel in verdovende middelen en het gebruik daarvan. Ik noem hierbij de Pompidou-groep van de Raad van Europa met name en het overleg dat wordt gevoerd ter uitvoering van het akkoord van Schengen. Het nationale vervolgingsbeleid van de deelnemende landen ter zake van alle soorten van verdovende middelen is in dat soort besprekingen een herhaaldelijk terugkerend gespreksthema. Ook zijn de consequenties van de onderlinge verschillen daarin onderwerp van gesprek. De standpunten zijn over en weer voldoende duidelijk, zodat ik niet geloof dat aan een nieuw bilateraal overleg behoefte bestaat.

Vraag 11 van de interpellant vraagt of het niet voor de hand ligt dat het Nederlandse regeringsbeleid nog eens verder wordt uiteengezet. Bovendien refereert de interpellant daar aan door mij onlangs uitgesproken woorden. Mijn antwoord luidt als volgt. Het Nederlandse optreden op internationaal terrein ter zake van de drugsproblematiek wordt gekenmerkt door het voortdurend onderstrepen van de opvatting dat deze problematiek slechts verantwoord kan worden bestreden op multi-disciplinaire wijze, waarbij zowel aan de belangen van de volksgezondheid als aan die van de wetshandhaving op evenwichtige wijze recht moet worden gedaan.

Alhoewel internationaal op de gunstige ontwikkelingen in ons land op dit punt van het drugsmisbruik wordt gewezen en het vigerende beleid zo goed mogelijk wordt uitgelegd, is het niet zo dat Nederland andere landen probeert te overreden, het Nederlandse drugsbeleid over te nemen; het vingertje blijft dus naar beneden wijzen. Het is namelijk zeer de vraag of een beleid dat in onze samenleving gunstige resultaten afwerpt dezelfde uitwerking zal hebben in een andere samenleving. Daarvoor lijkt het drugsmisbruik te veel bepaald te worden door nationale en soms regionale condities.

Wat de verwijzing naar door mij onlangs uitgesproken woorden betreft, mag ik erop wijzen dat er wellicht sprake is van een misverstand, aangezien ik in de dagbladen – en ik sluit niet geheel uit dat de heer Vogt daaraan zijn kennis heeft ontleend – precies het tegenovergestelde aantrof van wat ik in de Tweede Kamer had gezegd. Bij de behandeling in de Tweede Kamer, immers, van het Amending protocol bij het enkelvoudig verdrag zijn de coffeeshops ter sprake gebracht. Men heeft mijn opmerkingen in verband

daarmee ten onrechte uitgelegd alsof ik van mening zou zijn dat dergelijke ondernemingen hun gang naar zouden moeten blijven gaan.

Ik heb daarentegen juist aangegeven dat deze vorm van kleinhandel geconfronteerd dient te worden zowel met strafrechtelijke als met bestuurlijke repressie, als deze handel zich manifesteert op een provocerende of publiekelijk afficherende wijze, zoals dat trouwens ook door de richtlijnen voor de toepassing van de Opiumwet is aangegeven. Daarnaast heb ik dus vastgesteld dat in het algemeen ons beleid om de markten van cannabisprodukten enerzijds en van de drugs met onaanvaardbaar risico anderzijds te scheiden, kennelijk vruchten afwerpt, gezien de recente ontwikkelingen op het gebied van de verslavingsproblematiek in ons land, die bepaald niet ongunstig zijn vergeleken met de situatie in landen om ons heen.

Deze scheiding van markten is moeilijk anders te bewerkstelligen dan door streng optreden tegen de handel in verdovende middelen met onaanvaardbaar risico enerzijds en terughoudender op te treden tegen de handel in cannabisprodukten anderzijds. Maar dat de al te provocerende kleinhandel in cannabis bestreden moet worden, heb ik juist in mijn interventie duidelijk aan de orde gesteld. Ik vind dat daarbij bovendien – en dat was het nieuwe element dat ik in de Tweede Kamer naar voren trachtte te brengen – een belangrijke rol is weggelegd voor het plaatselijke bestuur, dat met zijn vergunningsverleningsbeleid waarschijnlijk veel doeltreffender kan optreden dan Justitie met het strafrecht.

Mijnheer de Voorzitter! Voor de beantwoording van vraag 12 moeten wij ons even verplaatsen naar de raadzaal van de gemeente Arnhem. Mij worden immers een aantal vragen gesteld die eerder door de geestverwante fractie van de heer Vogt in de gemeenteraad van Arnhem zijn voorgelegd aan de burgemeester. De burgemeester kon die vragen inderdaad niet beantwoorden omdat ze betrekking hadden op het beleid van het openbaar ministerie. Uit inlichtingen van de procureur-generaal bij het gerechtshof te Arnhem is mij het volgende gebleken. Ik verwijs nu naar de met letters aangeduide onderdelen van de vragen.

Allereerst de onderdelen a, f en h. Op 14 of 15 november 1984 heeft een ambtenaar van de Zollfahndung Kleve op eigen initiatief een bezoek gebracht aan de gemeentepolitie te Arnhem. De betrokken Duitse opsporingsambtenaar heeft toen namens de officier van justitie te Düsseldorf gevraagd of de Arnhemse gemeentepolite nog beschikte over processen-verbaal tegen de heer Dost. Na overleg met de officier van justitie te Arnhem zijn op dezelfde dag door de gemeentepolitie Arnhem aan de Duitse opsporingsambtenaar kopieën van het zogeheten Tegelse en Berghse proces-verbaal afgegeven.

Het onderdeel b. De Arnhemse gemeentepolitie heeft geen gegevens verzameld of andere opsporingshandelingen verricht met het oog op een strafvervolging van de heer Dost in de Bondsrepubliek Duitsland.

De onderdelen c, d en e. Op grond van artikel V van de Aanvullende overeenkomst van Wittem betreffende het Europees Rechtshulpverdrag wordt desgevraagd aan de Nederlandse opsporingsambtenaren toegestaan om bij de uitvoering van een rechtshulpverzoek in de Bondsrepubliek aanwezig te zijn. Hetzelfde geldt ten aanzien van Duitse opsporingsambtenaren bij de uitvoering van een Duits rechtshulpverzoek in Nederland. In de praktijk komt het voor dat – vooral als het gaat om een verzoek tot horen van getuigen – de buitenlandse politieambtenaren in staat worden gesteld de getuigen zelf te horen. Dit gebeurt ook in Arnhem. Het spreekt vanzelf dat indien zulks geschiedt, de verantwoordelijkheid voor dit optreden bij het openbaar ministerie berust.

Het onderdeel g. Zoals gezegd zijn op 14 of 15 november 1984 de processen verbaal door de Arnhemse politie afgegeven aan een Duitse opsporingsambtenaar. Indien de Duitse opsporingsambtenaar reeds op die datum in het bezit was van het Tegelse proces-verbaal, kan ik dit niet anders verklaren dan dat hij dit proces-verbaal van de Kriminalpolizei Neuss in de Bondsrepubliek moet hebben gekregen. Het opsporingsonderzoek dat in het Tegelse proces-verbaal wordt gerelateerd is in 1983 door de politie te Tegelen aangevangen, nadat een in de Bondsrepubliek aangehouden Duitse verdachte verklaringen had afgelegd over een aantal in Nederland wonende personen.

De officier van justitie te Roermond heeft in die tijd toestemming gegeven het Nederlandse proces-verbaal ten behoeve van het verdere onderzoek tegen de in de Bondsrepubliek aangehouden verdachte, ter beschikking te stellen van de Kriminalpolizei Neuss. Kennelijk heeft de Kriminalpolizei Neuss het proces-verbaal later doorgezonden naar de Zollfahndung in Kleve.

De onderdelen i en j. Mij heeft in het voorjaar van 1985, dus na de aanhouding van de heer Dost, geen verzoek bereikt van Duitse zijde om een strafvervolging in te stellen. Bij het Arnhemse openbaar ministerie is een dergelijk verzoek evenmin bekend. Ik verwijs in dit verband ook naar het antwoord van de staatssecretaris van Justitie op vragen van 18 september 1985 van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de heer Kosto en mevrouw Haas (Aanhangel Handelingen Tweede Kamer 1985–1986, bladzijde 161).

□

Minister **Van den Broek:** Mijnheer de Voorzitter! De geachte interpellant heeft ook gevraagd of via diplomatieke kanalen een officieel protest is ingediend bij de regering van de Bondsrepubliek vanwege, zoals de geachte interpellant stelt, haar evidente inmenging in Nederlandse binnenlandse aangelegenheden. Een dergelijk diplomatiek protest is niet uitgebracht en wel om de volgende redenen.

In de allereerste plaats is, zoals de interpellant bekend zal zijn, bij het hele rechtshulpverkeer tussen Nederland en de Bondsrepubliek uitgegaan van directe contacten tussen de betrokken ministeries van Justitie.

Zoals uit de vraagstelling van de geachte interpellant blijkt is ook hij ermee bekend dat zowel de staatssecretaris als mijn ambtgenoot van Justitie contact hebben gezocht met hun counterparts in de Bondsrepubliek en die van de deelstaat Nordrhein-Westfalen.

Er speelt nog een ander element een rol. Wanneer men gaat denken aan diplomatieke protesten, is ook de positie van het eigen land relevant. Zoals de geachte interpellant weet en zoals door de bewindslieden bij de beantwoording van de vragen is meegedeeld, hebben het Nederlandse openbaar ministerie en de Nederlandse politie, weliswaar ten onrechte, bij

de justitiële autoriteiten van de Bondsrepubliek Duitsland door de afgifte van de processen verbaal in deze zaak primair de indruk gewekt, dat tegen een strafvervolging van de heer Dost in de Bondsrepubliek geen bezwaar bestond. Wat dit betreft is er dus weinig aanleiding voor een protest onzerzijds.

Nu noteer ik dat de geachte interpellant dat protest zou willen rechtvaardigen door te wijzen op, zoals hij het noemt, evidente inmenging van de Bondsrepubliek in Nederlandse binnenlandse aangelegenheden. Ik waag ernstig te betwijfelen in hoeverre het toepassen van de Duitse nationale wet op het punt van het universaliteitsbeginsel ooit kan worden uitgelegd als een inbreuk op Nederlandse binnenlandse aangelegenheden. Te meer niet, zou ik eraan willen toevoegen – maar ik begeef mij daarmee sluipend op het terrein van de mij flankerende collega's – daar ook het enkelvoudig verdrag waarover eerder gesproken is, in feite het universaliteitsbeginsel kent en aan de bij dat verdrag aangesloten lid-staten de keuzemogelijkheid laat dit in hun nationale wetgeving te implementeren. Als ik goed ben ingelicht, was dat in de Bondsrepubliek niet meer nodig, omdat men voor dit soort delicten het universaliteitsbeginsel reeds in de nationale wet van toepassing had verklaard.

Een en ander moge nog eens illustreren dat het dan wat moeizaam is om tegen de Bondsrepubliek te zeggen dat toepassing van dit beginsel een inbreuk zou vormen op Nederlandse binnenlandse aangelegenheden. Dit in antwoord op vraag 4.

In de vragen 9 en 10 vraagt de interpellant of Nederland de mogelijkheden wil onderzoeken de zaak-Dost en de principieel juridische vragen voor te leggen aan een internationaal forum zoals het Internationale Hof van Justitie. Het ligt voor de hand dat problemen tussen bevriende landen eerst in goed gezamenlijk overleg worden opgelost. Zoals mijn ambtgenoten reeds uiteen hebben gezet, zijn zij van plan ter zake overleg te voeren met hun Duitse ambtgenoot, voor zover dat overleg ook al niet heeft plaatsgevonden.

Het overleg zal plaatsvinden in aanvulling op het contact dat al heeft plaatsgevonden. Derhalve lijkt het mij zeer prematuur om te speculeren over het al dan niet voorleggen van deze zaak aan een derde instantie.

De reden waarom interpellant meent dat een uitspraak van het internationale hof hier op haar plaats zou kunnen zijn, illustreert hij met drie stellingen die bij zijn vragen zijn gevoegd. Zoals ook uit de stukken blijkt, is er geen bewijs dat een derde land, in dit geval Spanje, bewust misleid is. De vraag is bovendien of, indien Spanje misleid is, Spanje dan niet zou moeten protesteren. De rechtsmacht wordt door de Bondsrepubliek gebaseerd op het Enkelvoudig Verdrag, naast haar nationale wetgeving.

Dus ook daarin zie ik niet direct aanleiding om een uitspraak van het internationale hof te willen vragen. Ten slotte heeft mijn ambtgenoot van Justitie uiteengezet dat ook in Nederland fouten zijn gemaakt met het overdragen van bewijsmateriaal in deze zaak.

Afgezien van het feit dat ik dit een premature discussie vind, wil ik ook reeds laten doorschemeren dat de redenen die de geachte interpellant ervoor aandraagt, mij op dit moment niet overtuigend voorkomen.

De **Voorzitter:** De heer Vogt heeft mij gevraagd om vijf minuten bedenktijd. De vergadering wordt dus vijf minuten onderbroken.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **Vogt** (PSP): Mijnheer de Voorzitter! Na deze zeer uitvoerige informatie die van de zijde van de regering is gegeven, is het voor een 'betrekkelijk' lid niet eenvoudig om alles meteen te volgen. Ik verzoek de Kamer dan ook van tevoren om enige consideratie te hebben als ik even in mijn papieren moet zoeken naar bepaalde gegevens.

Allereerst zal ik ingaan op het antwoord van de staatssecretaris. Het gaat dan met name om de kwestie Spanje. Het heeft mij verrast dat de regering zich nu wel tot Spanje heeft gewend. Daar ben ik blij om. Wij hebben er op dit moment dan ook geen behoefte aan om de motie die wij op dit punt in portefeuille hadden in te dienen. Desondanks wil ik nog wel iets zeggen over het beleid. Ik heb gesproken over een zwalkend beleid. De staatssecretaris zegt natuurlijk dat zij mijn zienswijze verre van zich werpt. Dat zou ik ook gedaan hebben als ik staatssecretaris was.

Toch is er sprake van enige zwalking, misschien niet onder de directe verantwoordelijkheid maar wel onder de afgeleide verantwoordelijkheid van de regering. Wat is namelijk het geval? Wij hebben te maken met officier van justitie Denie in Arnhem. Deze heeft op een gegeven moment stukken uitgeleverd. Er was sprake van een proces verbaal, van strafvervolging. Deze officier van justitie zei later dat er geen sprake was van strafvervolging. De regering nam dat vol vertrouwen aan, hetgeen ik mij kan voorstellen. Daarna herinnerde de officier van justitie zich ineens wel dat er sprake was van strafvervolging. Men had dus al veel eerder om uitlevering kunnen vragen. Het zwalkend beleid is dus misschien niet onder de directe, maar wel onder de afgeleide verantwoordelijkheid van de regering te vatten!

In de vragen 2 en 3 heb ik iets gezegd over de incorrecte wijze van uitlevering. Wat is er aan de hand? Door de Bondsrepubliek is vastgesteld dat de heer Dost in de Bondsrepubliek cannabisprodukten heeft geïmporteerd. Er is van import geen sprake, dus gaat het om een valse beschuldiging van de Bondsrepubliek. Gezegd is dat de raadsman niet is overgegaan tot overlegging van de uitleveringsstukken. Hierin wil ik mij niet mengen. Het lijkt mij niet juist dat een kamerlid zich bemoeit met het al dan niet juiste optreden van de raadsman van de heer Dost. Verder is meegedeeld dat de officier van justitie van Düsseldorf een uitlevering heeft geweigerd.

De minister van Justitie heeft een zeer goed onderbouwd en voor mij niet onmiddellijk te volgen verhaal gehouden over de verschillende verdragen die er bestaan. Ik heb begrepen dat er bepaalde verdragen zijn met de Bondsrepubliek – als het niet juist is, verneem ik dat graag – die vervolgens zijn aangevuld met de overeenkomst van Wittem. Er zijn rechtstreekse contacten tussen justitiële autoriteiten in Nederland en in Duitsland mogelijk. Bij die rechtstreekse contacten kunnen bepaalde stukken worden uitgewisseld. Op dit punt hebben wij nog steeds dezelfde bedenkingen. Op zichzelf is het geheel terecht dat dergelijke rechtstreekse contacten er zijn over zaken waarover in de Bondsrepubliek en in

Nederland gelijkluidend wordt gedacht.

Ik vind het niet onterecht als over brandstichters, moordenaars of inbrekers stukken worden uitgeleverd. Ik begin echter grote vraagtekens te plaatsen, als de interpretatie betreffende bepaalde zaken bij ons geheel anders is dan in de Bondsrepubliek. Als je in aanmerking neemt dat de Bondsrepubliek dit universaliteitsbeginsel heeft, dat zij haar zaken uitstrekt tot Nederland en dat het beginsel 'ne bis in idem' in de Bondsrepubliek een heel andere uitleg heeft, namelijk dat de uitspraken van buitenlandse rechters in feite niet geldend zijn voor dit beginsel in de Bondsrepubliek, dan moet je gewoon concluderen dat er een veel grotere rem op het uitleveren van dergelijke stukken zal zijn. Ik behoud mij het recht voor, zo meteen met een motie daarover te komen.

Ik ben overigens blij met het voornemen, nogmaals overleg met de Bondsrepubliek te voeren. Ik meen dan ook dat de minister en mijn fractie op één lijn zitten, dat er hier onrecht is gepleegd en dat de heer Dost er het slachtoffer van is. Mijn gedachten gaan in feite veel verder. Wij moeten voorkomen dat dergelijke dingen in de nabije toekomst weer gebeuren. Ik ben er helemaal niet van overtuigd dat, als wij geen maatregelen nemen, die fouten niet terug zullen komen.

De minister van Justitie heeft misschien even gedacht dat ik conclusies uit de dagbladpers heb getrokken. Dat doe ik een enkele keer, maar ik ben er voorzichtig mee. Ik heb mijn conclusies getrokken uit het mondeling overleg aan de overkant. Ik heb goed begrepen dat hij wel degelijk maatregelen wil, maar liever niet in de strafrechtelijke sfeer, tegen koffieshops. Dat heb ik geconcludeerd. Wat de pers daarover heeft gezegd, zal ik verder buiten beschouwing laten.

Ik kom bij het antwoord van de minister van Buitenlandse Zaken. Hij heeft gezegd dat een officieel protest niet is ingediend bij de Bondsrepubliek. Er is in feite geen sprake van inmenging in de directe aangelegenheden, omdat de Duitse nationale wet nu eenmaal het universitaliteitsbeginsel kent, dat geldend is. Ik vind dit toch een te formele en te gemakkelijke denkwijze, zeker voor degenen die nog bepaalde indrukken uit de periode voor 1945 hebben. U zult mij misschien vragen: waarom moet dat er nu bij? Ik meen dat wij ons niet helemaal kunnen onttrekken aan de situatie dat dit erbij komt, zeker omdat die wet door een toen nog niet vijandig staatshoofd – maar vier dagen later wel – mee ondertekend is. Die wet is namelijk van 6 mei 1940.

Er is in wezen wel degelijk sprake van inmenging in de Nederlandse handelwijze. Het lijkt erop dat de Duitse justitie heel duidelijk heeft gezegd 'Nederland, zoals jullie het doen is het fout' en over het hoofd van de heer Dost heen een voorbeeld aan Nederland heeft willen stellen. Ik weet dat dit niet bewijsbaar is. Ik weet dat de minister van Buitenlandse Zaken daarmee niet kan schermen. Het is natuurlijk eenvoudiger voor een kamerlid om dit op tafel te leggen. Wel meen ik dat de minister dit wel degelijk in het achterhoofd mag houden.

Wij zijn van mening dat het overleg met de Bondsrepubliek over deze kwestie moet doorgaan. Wij zijn ook van mening dat, zolang dit overleg wordt gevoerd en nog kans op enig succes heeft – ik heb daar niet veel hoop op, gezien de weigering van de uitlevering – wij het proces van overleg met de Bondsrepubliek ook door moeten zetten.

Aan de andere kant denk ik dat het goed is als de Nederlandse regering zich oriënteert of het mogelijk is, deze zaak aan een internationaal forum – ik denk hierbij inderdaad aan het Internationale Hof van Justitie – te zijner tijd voor te leggen. De minister mag het prematuur vinden dat op dit moment al te doen, ik denk dat een onderzoek zinnig is. Weinig is prematuur voor iemand die al twee jaar vastzit voor een zaak waarvoor hij onder de Nederlandse wetgeving, die hij geacht wordt te kennen, enkele weken gevangenisstraf had kunnen krijgen. Ik denk niet dat je van een Nederlander mag verwachten dat hij ook de Duitse wet en de wetten van alle andere landen kent.

De minister van Justitie heeft gezegd dat er geen bewijs is, dat een derde land bewust misleid is. Ik neem aan dat het mogelijk is, de uitleveringsstukken op te vragen. In die stukken zal gesproken worden van import van marihuanaprodukten in de Bondsrepubliek. Er is echter geen sprake van import. Noch in de aanklacht, noch in de uitspraak wordt gesproken van import.

Ik meen dat er wel degelijk sprake is van al of niet bewust misleiding van de Spaanse justitie door de Duitse justitie. De advocaat van de heer Dost is op het ogenblik bezig om bij de Spaanse justitie een revisie van dit vonnis te krijgen. Het lijkt mij bijzonder goed als de Nederlandse overheid daarbij een extra feit verstrekt.

De minister heeft gezegd dat ook in Nederland fouten zijn gemaakt. Ja, dat is het hem nu juist. Er zijn fouten in Nederland gemaakt, waarvan een Nederlander het slachtoffer is geworden. Het lijkt mij goed als de regering alle mogelijke moeite doet de gemaakte fouten te herstellen, door te doen wat ik heb gesuggereerd.

Tot slot stel ik de volgende twee moties voor.

Moties

De **Voorzitter:** Door de leden Vogt, Van Leeuwen, De Gaay Fortman en Bolding worden de volgende moties voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de gedachtenwisseling met de regering betreffende de gehele gang van zaken rondom de arrestatie, de uitlevering en de veroordeling van Harm Klaas Dost;

verzoekt de regering, te onderzoeken of het Duitse optreden kan worden voorgelegd aan een internationale instantie en indien dat onderzoek positief uitvalt van die gelegenheid gebruik te maken, tenzij de Bondsrepubliek Duitsland op korte termijn de heer Dost naar Nederland uitwijst of uitlevert,

en gaat over tot de orde van de dag.

De Kamer,

gehoord de gedachtenwisseling met de regering betreffende de gronden waarop de heer Dost in de Bondsrepubliek Duitsland is veroordeeld;

verzoekt de regering
a. nogmaals aan te dringen op uitlevering van de heer Dost aan Nederland;
b. afspraken met de Bondsrepubliek Duitsland te maken over het gebruik van stukken die door de Nederlandse Justitie aan de Duitse justitiële autoriteiten worden overhandigd;

verzoekt de regering voorts richtlijnen te geven aan de politie en het Openbaar Ministerie, op grond waarvan – zolang genoemde afspraken met de Bondsrepubliek Duitsland nog niet zijn gemaakt – alleen dan documenten, waarin rechtstreeks of indirect van Nederlanders sprake is, aan de Duitse justitie kunnen worden overhandigd indien daar ministeriële goedkeurig voor is gegeven,

en gaat over tot de orde van de dag.

Naar mij blijkt, worden deze moties voldoende ondersteund.

Zij krijgen respectievelijk de nrs. 26a en b.

□

De heer **Glastra van Loon** (D66): Mijnheer de Voorzitter! Mijn fractie meent dat de zaak van Harm Dost het best gediend wordt als wij hier nu met zo groot mogelijke eenstemmigheid uitspreken dat wij de veroordeling door een Duitse rechter van een Nederlander voor een in Nederland begaan feit, waarvoor hij al door de Nederlandse rechter was veroordeeld, ten zeerste betreuren. Ik heb de eer, mijnheer de Voorzitter, op dit punt een motie in te dienen.

De **Voorzitter:** Er staan geen handtekeningen onder.

De heer **Glastra van Loon** (D66): Nog niet, maar ik kan u verzekeren dat er voldoende steun is voor mijn motie.

De **Voorzitter:** Dus u durft het risico aan dat ik de motie dan maar voorlees.

De heer **Glastra van Loon** (D66): Ik hoop dat u daarin slaagt, Voorzitter.

Motie

De **Voorzitter:** Door het lid Glastra van Loon wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,
spreekt uit het te betreuren, dat een Nederlander voor een in Nederland begaan feit waarvoor hij al door de Nederlandse rechter was veroordeeld, in de Bondsrepubliek is vervolgd en veroordeeld,
steunt het ten deze door de Nederlandse regering gevoerde beleid,
en gaat over tot de orde van de dag.

Naar mij blijkt, wordt deze motie voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 26c.

De heer **Glastra van Loon** (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ter verduidelijking merk ik op dat hiermee natuurlijk geen steun wordt verleend aan gemaakte fouten die niet het beleid zelf betreffen.

Ik meen dat er reden is, uit te spreken dat wij de bezorgdheid van Duitse burgers en overheidsorganen over de handel en het gebruik van verslavende drugs ten volle delen, maar het in Nederland in dezen gevoerde opsporings- en vervolgingsbeleid uitdrukkelijk juister en rationeler achten dan het beleid dat in Duitsland wordt gevoerd. Dit doen wij niet op grond van een permissievere, tolerantere of slappere houding in dezen of in het algemeen, maar – integendeel – op grond van de overtuiging dat het Nederlandse beleid realistischer en effectiever is dan het Duitse beleid.

Hierop aansluitend vraag ik de bewindslieden of zij het ook met ons eens zijn dat het in het algemeen wenselijk is met meer kracht dan tot nu toe de aard van en de gronden voor het Nederlandse beleid in dezen aan andere regeringen duidelijk te maken en de in het buitenland daaromtrent levende onjuiste voorstellingen te bestrijden. Zo ja, zijn zij dan bereid stappen daartoe te ondernemen? Kunnen zij voorts mededelen wat voor stappen zij, mits zij die willen nemen, daartoe in aanmerking vinden komen?

□

De heer **Holdijk** (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Ik deel u mede dat ik namens de fracties van de SGP, de RPF en het GPV spreek. Het gaat onze fracties in dit interpellatiedebat niet zozeer om de zaak-Dost op zichzelf genomen. Dost wordt door sommigen, zo heb ik gezien, als martelaar beschouwd, maar die beschouwingswijze is in elk geval niet de onze. Dost heeft zich bij herhaling schuldig gemaakt aan in onze ogen ernstige strafbare feiten en zijn straf is op grond van de Duitse nationale wet bepaald door de daartoe bevoegde rechter en kan eventueel in hoger beroep nog worden herzien.

Intussen hebben wij natuurlijk wel kennis genomen van de mededelingen die gedaan zijn door de bewindslieden van Justitie, met name in het mondeling overleg van 25 juli van dit jaar aan de overzijde. Volgens het verslag van dat overleg heeft de minister erkend dat – ik citeer – 'in het geval-Dost dossiers zijn uitgewisseld, waarbij door de Nederlandse autoriteiten onjuist is gehandeld.'

De staatssecretaris sprak in dat verband de volgende woorden: 'De fout die is gemaakt door de Nederlandse autoriteiten'. Een vraag onzerzijds in dat verband: wanneer zijn de resultaten van het onderzoek door de procureur-generaal aangaande deze kwestie, waarover op bladzijde 5 van het eerder genoemde verslag van het mondeling overleg wordt gesproken, te verwachten?

Wij zijn geneigd om de irritaties en schermutselingen rondom de zaak-Dost te beschouwen als een symptoom van het gebrek aan wederzijds vertrouwen in elkaars aanpak van de drugsproblematiek, met name door Justitie. Dat gebrek moet opgeheven worden, willen er in de nabije toekomst niet nog meer en misschien nog ernstiger grensgeschillen, in dubbele zin, rijzen.

Hoezeer ook wij prijs stellen op de handhaving van de nationale soevereiniteit en de nationale rechtsmacht, wanneer wij de resultaten van ons eigen beleid – waarbij onze fracties in het verleden trouwens diverse malen kritische kanttekeningen hebben gemaakt – als het ware exporteren en buurstaten daarmee confronteren, lijkt het ons de hoogste tijd om bilateraal of in een ander Europees verband, tot een afstemming en tot afspraken te komen. Delen de ministers van Justitie en Buitenlandse Zaken deze opvatting? Zo ja, langs welke weg en op welke termijn zouden besprekingen die herhaling van dit soort incidenten voorkomen aangegaan of voortgezet kunnen worden?

Mijnheer de Voorzitter! Het streven naar open grenzen in Europa zal gepaard moeten gaan met gelijktijdige harmonisering van de strafvordering. Protectionisme is ook hier wellicht ongewenst. In elk geval moeten incidenten als de onderhavige, als dat enigszins mogelijk is, worden voorkomen.

Ten slotte wil ik nog iets zeggen over de moties van de heer Vogt. Men zal hebben begrepen dat onze fracties oog hebben voor de fouten

die aan Nederlandse zijde zijn gemaakt. Daar zal ook iets mee moeten gebeuren. Wij hebben er niet in de eerste plaats behoefte aan om in dezen met de vinger naar een ander te wijzen.

□

Staatssecretaris **Korte-van Hemel:** Mijnheer de Voorzitter! Beide ministers en ik beschikken nog niet over de tekst van de moties, zodat het, althans voor mij, moeilijk is om daar in dit stadium op in te gaan.

De **Voorzitter:** Dat is het gevolg van personeelsgebrek, maar dat verhaal hoort u natuurlijk elke dag. Wij doen echter ons best.

Staatssecretaris **Korte-van Hemel:** Mijnheer de Voorzitter! De heer Vogt heeft geconstateerd dat wij ons al hadden gewend tot de Spaanse regering en dat dat hem ervan weerhield om ook op dat punt een motie in te dienen. Ik ben hem er dankbaar voor dat hij het personeel van uw Kamer niet belast met de tenuitvoerlegging en het ronddelen van die motie.

De heer Vogt is echter verder gegaan en heeft gezegd dat hij 'zwalking' constateerde, hoewel hij in mijn plaats ook gezegd zou hebben dat hij die zwalking van zich wierp. Verdragen zijn natuurlijk mensenwerk en het ten uitvoer leggen van verdragen is ook mensenwerk. Waar mensen werken worden fouten gemaakt. Ik vind echter niet dat wij een zwalkend beleid hebben gevoerd, integendeel ik vind dat ik consequent ben opgetreden. Immers, zodra wij wisten dat wij ten onrechte informatie hadden verstrekt, hebben wij op hetzelfde moment een beleid opgezet om die fouten te redresseren. Hier geldt dus eerder: beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Ik blijf dan ook staande houden dat wij een zo consequent mogelijk beleid hebben gevoerd.

De heer Vogt heeft ook nog gesproken over de uitlevering. Ik had er al op gewezen dat wij de raadsman van de betrokkene gevraagd hebben ons in het bezit te stellen van de stukken waaruit zou kunnen blijken dat de Spaanse regering zou zijn misleid. Hierover heeft de heer Vogt geen oordeel uitgesproken. Ik constateer alleen dat wij enerzijds een voortdurend en goed overleg hebben met de raadsman van de betrokkene, maar dat wij anderzijds, ondanks herhaald vragen, niet in de gelegenheid zijn gesteld deze stukken te bekijken. Daarom kunnen wij er ook geen oordeel over uitspreken. Het is mij bekend dat het overleg doorgaat.

Ik heb van de heer Vogt begrepen dat de raadsman nu namens zijn cliënt in contact is gekomen met de Spaanse regering. Wellicht kan dat ons toch, directelijk of indirectelijk, zicht geven op de vermeende – ik ontken het dus – misleiding van de Spaanse overheid.

Omdat de inhoud van de moties geen betrekking heeft op de vragen die ik heb beantwoord, beëindig ik hiermee mijn bijdrage aan deze discussie.

De **Voorzitter:** Beschikt de minister inmiddels over de tekst van de moties? Wilt u dat ik de vergadering onderbreek zodat wij er eerst voor kunnen zorgen dat u de moties krijgt?

□

Minister **Korthals Altes:** Ik beschik nu over de beide moties die door de heer Vogt zijn ingediend. Dat waren ook moties, omdat ze ondertekend waren. Over de ontwerp-uitspraak van de heer Glastra van Loon beschik ik nog niet. Over die moties, voor zover ik ze voor mij heb liggen, zal ik straks graag wat zeggen.

De heer Vogt heeft gevraagd of het niet beter was indien voorlopig alle verzoeken om rechtshulp die rechtstreeks worden gedaan aan het Nederlandse openbaar ministerie eerst aan Den Haag worden voorgelegd alvorens daarop worden beslist, voor zover het verzoeken zijn die afkomstig zijn uit Duitsland en die betrekking hebben op Nederlanders. Ik heb daarvan al in eerste instantie gezegd dat wanneer het gaat om de overdracht van strafvervolging niet aan het buitenland wordt overgedragen als het een Nederlander betreft en een in Nederland legaal gedomicilieerde vreemdeling.

Het openbaar ministerie komt daar niet aan te pas. Verzoeken om rechtshulp kunnen nu eenmaal in de relatie Nederland-Bondsrepubliek op grond van de Aanvullende overeenkomst van Wittem rechtstreeks aan de Nederlandse rechterlijke autoriteiten worden gedaan.

Ik heb daarbij opgemerkt, dat elke officier van justitie erop bedacht moet zijn, dat het uitvoeren van een verzoek om rechtshulp niet het effect mag hebben van een overdracht van een strafvervolging tegen een Nederlander of een in Nederland legaal gedomicilieerde vreemdeling. Ik heb dat vandaag nogmaals uitdrukkelijk gezegd.

Ik heb er verder op gewezen bereid te zijn, dit nog eens via de procureurs-generaal duidelijk te maken. Onder dergelijke omstandigheden voel ik er niet voor te reageren met de gedachte dat als het in ons land, dank zij gedecentraliseerd of gedeconcentreerd bestuur, eens niet goed gaat, het weer centraal moet gebeuren, omdat dit altijd beter is. Ik ben die gedachte niet altijd toegedaan en in dit geval zeker niet. Ik zou de Kamer dus aanneming van een dergelijke motie willen ontraden.

Wel is heel duidelijk dat – mede door deze zaak en de publieke aandacht die deze zaak binnen en buiten de Staten-Generaal krijgt – het openbaar ministerie zich ervoor moet hoeden, dat hierbij fouten worden gemaakt. Dit klemt te meer nu men zich er ook van bewust is dat Duitsland in dezen hetzij het universaliteitsbeginsel als zodanig onverkort aanhangt, hetzij – zoals mij tijdens de schorsing terecht door de heer Heijne Makkreel onder het oog werd gebracht – hier een taak ziet voor de Duitse justitie, omdat het de verkoop van verdovende middelen aan Duitse onderdanen betrof. Ik wijs erop, dat ook in ons land de verkoop van verdovende middelen strafbaar is gesteld vanwege het schadelijke effect op de gezondheid van de gebruiker.

De heer Vogt heeft gezegd dat er onrecht is gepleegd en dat Dost hiervan het slachtoffer is. Ik zou een dergelijke bewering niet zomaar voor mijn rekening nemen. Ik erken, dat door de Nederlandse auroriteiten fouten zijn gemaakt en dat Dost hiervan het slachtoffer is.

De heer Vogt heeft gevraagd of een Nederlander de buitenlandse wet behoort te kennen. Ik ben geneigd deze vraag evenals hij niet in alle opzichten bevestigend te beantwoorden. Het is wel goed wanneer de Nederlander zich ervan bewust is dat de handel in verdovende middelen in andere landen harder pleegt te worden aangepakt dan hier.

Is deze aanpak beter of niet beter dan de onze? Moeten wij de gedachte die Nederland hierover heeft niet duidelijker naar buiten brengen? Een dergelijke strekking had het betoog

van de heer Glastra van Loon en dat van de heer Holdijk, zij het met een geheel andere intentie.

De heer **Vogt** (PSP): Voorzitter! Hier gaat het nu juist om! In Nederland wordt een dergelijk feit op een geheel andere wijze bestraft dan in het buitenland. De minister erkent, dat een Nederlander niet geacht moet worden de buitenlandse wet te kennen. Hij gaat daarbij echter voorbij aan het verschil in strafmaat tussen beide wetgevingen.

Minister **Korthals Altes:** Ik ga daaraan niet voorbij. Wanneer ik in een Nederlandse apotheek kom, word ik ervoor gewaarschuwd dat men op dat punt in het buitenland hardhandiger optreedt dan hier. Het is heel nuttig, dat men zich daarvan bewust is. Wij hebben dat niet in de hand.

De heer **Vogt** (PSP): Als men naar het buitenland gaat. Dat was hier niet het geval.

Minister **Korthals Altes:** Dat was hier inderdaad niet het geval.

De heer Glastra van Loon heeft, zoals ik zojuist zei, gevraagd of wij met meer kracht van argumenten in het buitenland duidelijk willen maken, dat wij bij onze aanpak een duidelijke scheiding hanteren in vervolgingsintensiteit en hoogte van de bestraffing, wanneer het gaat om de handel in verdovende middelen met onaanvaarbaar risico of wanneer het gaat om de handel in soft drugs, omdat wij menen dat onze aanpak succes heeft.

In eerste instantie heb ik gezegd – ik herhaal dit – dat wij bij tal van ontmoetingen, die specifiek zijn belegd om het probleem van de verdovende middelen te bespreken of waarbij het probleem van de verdovende middelen ter sprake komt in een andere context, uitleggen wat onze opvatting daarover is.

Ik heb ook gezegd, dat wij niet bij voortduring het vingertje opheffen om anderen duidelijk te maken dat dit de juiste wijze is. Wij zijn ons er namelijk van bewust dat de wijze van vervolging, van reactie, vaak regionaal of nationaal bepaald is. Dat hangt niet alleen samen met de strafrechtelijke cultuur maar ook met de mate van tolerantie die men in verschillende landen heeft en met de wijze waarop daar dan weer wordt gereageerd door degene die terecht staat. Wij menen dat wij in Nederland een zeker succes hebben gehad met die scheiding, die een scheiding in de markt teweeg heeft gebracht, maar ik ben er volstrekt niet zeker van dat dat in het buitenland hetzelfde effect zou hebben.

De heer **Glastra van Loon** (D66): De strekking van mijn uiteenzetting was allerminst dat wij het buitenland iets moeten leren. Het gaat mij er uitsluitend om dat het misverstand wordt weggenomen dat ons beleid berust op slapheid, tolerantie of permissiviteit. Ik meen, dat er ook op dit punt een taak voor de regering ligt en stel het op prijs, daarop een antwoord te krijgen.

Minister **Korthals Altes:** Mijn antwoord heeft al tweemaal geluid, dat wij niet aflaten dat aan buitenlanders duidelijk te maken. Zowel van de kant van Justitie als van Volksgezondheid wordt dit met de regelmaat van de klok herhaald. Thans blijkt dat voor die aanpak in een aantal landen intussen veel meer waardering is gaan ontstaan dan die ons enige jaren ten deel viel.

De heer Holdijk dringt erop aan, mede ter uitvoering van het akkoord van Schengen, in internationaal overleg te streven naar harmonisering van strafvordering. Een moeilijkheid hierbij is echter, dat een dergelijke harmonisering zou miskennen dat de strafvordering plaatsgebonden kan zijn. Er kunnen dus verschillen op dit punt bestaan. Zonder het woord 'protectionisme' in de mond te nemen, wil ik zeggen dat wij rekening moeten houden met de persoon van de verdachte, die mede wordt beïnvloed door de situatie in het land waarin hij terecht staat.

Wij moeten derhalve niet tezeer streven naar een zodanige harmonisering dat het Nederlandse OM niet meer vrij is, zijn vervolgingsbeleid en vorderingsbeleid ter zitting af te stemmen op de verwachte uitspraak van de rechter. Er is een wisselwerking tussen de uitspraak van de Nederlandse rechter, die deze beslissing in alle onafhankelijkheid moet kunnen blijven nemen, en het vorderingsbeleid van het OM. Als verwacht kan worden dat de Nederlandse rechter geen 10 jaar uitspreekt, maar hoogstens 10 weken, heeft het totaal geen zin dat het OM 14 jaar eist.

In die zin zou ik de suggestie van de heer Holdijk dus niet willen opvolgen. Ik geloof wel, dat het goed is, aandacht te blijven vragen voor het feit dat het in Nederland inderdaad geen kwestie is van slapte. Ik vind ook dat wij bij voortduring moeten nagaan – vandaar mijn verhaal over de Amsterdamse koffieshops – of wij toch niet op bepaalde terrein de teugels iets te veel hebben laten vieren in de gedachte, dat dat een onderdeel kan zijn van het succesvolle beleid op dit punt.

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb hier voor mij de tekst van een van de moties van de heer Vogt. Als ik het goed zie, wijkt deze tekst enigszins af van de tekst die zoëven is voorgelezen. Tussen haakjes staan hier de woorden: te protesteren tegen inmenging in Nederlandse aangelegenheden en op grond daarvan.

De heer **Vogt** (PSP): Die mag u laten vervallen.

Minister **Korthals Altes:** Juist. Ik meen dat wij niet met de Bondsrepubliek afspraken moeten maken over het gebruik van stukken die door de Nederlandse justitie aan de Duitse worden overhandigd. Wij moeten ervoor zorgen – in eerste termijn heb ik dit reeds toegezegd – dat de Nederlandse autoriteiten geen stukken afgeven die daar niet voor in aanmerking behoren te komen. Vervolgens behoef ik daarover met Duitse autoriteiten geen afspraken te maken.

Gesteld is ook dat voor politie en Openbaar Ministerie de richtlijn moet worden gegeven dat alleen na ministeriële goedkeuring stukken aan de Duitse justitie kunnen overhandigd. Hiertegen heb ik mij reeds eerder in mijn antwoord verzet. Deze vorm van centralisering garandeert niet dat er geen fouten worden gemaakt. Hoe meer werk men bij de centrale overheid neerlegt, hoe groter de kans dat daar fouten worden gemaakt.

Gevraagd werd nog in hoeverre het op dit moment zinvol is, nogmaals aan te dringen op uitlevering van de heer Dost aan Nederland. Wij hebben toegezegd dat daarover nog besprekingen zullen volgen.

Enige tijd geleden is een bezoek van de minister van Justitie van de deelstaat Nord Rheinland-Westfalen aangekondigd. Op de dag dat het hem schikte kon dit helaas niet plaatsvinden en een nieuwe datum is nog niet genoemd. Mocht dit bezoek plaatsvinden, dan zal worden nagegaan in hoeverre hiervan effect is te verwachten. Ook heb ik toegezegd dat ik bij een komende gelegenheid zou spreken met de Bundesminister van Justitie. Dan zal ik ook over deze zaak spreken.

Al met al moet ik aanvaarding van de motie ontraden.

Ik neem aan dat de minister van Buitenlandse Zaken zal ingaan op de motie, waarin de regering wordt verzocht om te onderzoeken of het Duitse optreden kan worden voorgelegd aan een internationale instantie.

De heer Glastra van Loon vraagt in zijn motie aan de Kamer, haar treurnis uit te spreken over de gang van zaken in Duitsland. Ik zou willen volstaan met mijn treurnis uit te spreken over het feit dat in Nederland fouten zijn gemaakt.

□

Minister **Van den Broek:** Mijnheer de Voorzitter! Ondanks het feit dat ik begrijp dat in één van de moties niet langer aan de regering wordt gevraagd om een formeel protest te laten horen bij de Bondsrepubliek, is de geachte interpellant er in zijn tweede termijn wel op teruggekomen. Hij vroeg zich af of ik mij niet te zeer op een formeel standpunt stel wanneer ik voor een dergelijk protest geen aanleiding zie, omdat ik van mening ben dat toepassing door de Bondsrepubliek van het universaliteitsbeginsel op zich volstrekt en règle is en dus geen protest rechtvaardigt.

Ik meen dat ik in mijn eerste termijn, nog afgezien van het feit dat de Bondsrepubliek hier handelt volgens haar eigen nationale wetgeving, hieraan heb toegevoegd dat ook in artikel 36 van het Enkelvoudig Verdrag inzake verdovende middelen – daterend uit 1961 – een uitdrukkelijke oproep aan de verdragspartijen wordt gericht om, waar zulks verenigbaar is met de nationale wetsstelsel, het universaliteitsbeginsel op de handel in verdovende middelen van toepassing te verklaren via hun nationale wetgeving.

Naar ik meen, kan dit alleen maar een onderstreping zijn van mijn eerdere stelling, dat enig verwijt, laat staan protest, in de richting van de Bondsrepubliek weinig op z'n plaats moet worden geacht. De geachte interpellant heeft daarbij nog verwezen naar het feit dat de desbetreffende Duitse nationale wet dateert uit de tijd van het Derde Rijk. Op zich is dat een kwestie waarover wij hier nu niet moeten discussiëren.

Ik wijs de geachte interpellant er alleen op dat wij nog steeds de Wet op de loonbelasting kennen, waarvan het besluit destijds onder de Duitse bezetter is genomen. Dat leidt er niet automatisch toe dat iedereen automatisch en met groot plezier zijn loonbelasting betaalt. Evenmin wordt het rechtskarakter en de rechtmatigheid van die bestaande wetgeving ondergraven. Neemt u echter mijn eerste argument op dit punt als ernstiger dan het tweede.

Voorzitter! De heer Vogt heeft opnieuw – en nu via een motie – gevraagd om de mogelijkheden te onderzoeken om een aantal kwesties voor te leggen aan het internationale hof. Ik treed niet graag in herhaling, ik verwijs naar mijn antwoord in eerste termijn. Ik heb aangegeven dat het mij in alle drie genoemde gevallen weinig zinvol lijkt, zo het al juridisch mogelijk zou zijn, dergelijke vragen aan een internationale instantie voor te leggen.

Dat gold voor de kwestie van de misleiding – uit de stukken blijkt heel duidelijk dat die niet is aangetoond – voor de rechtsmacht, gebaseerd op het enkelvoudig verdrag, waarop ik zeer uitvoerig ben ingegaan, en voor de overdracht van bewijsmateriaal in deze zaak aan de Bondsrepubliek, waarover ook mijn collega van Justitie uitvoerig heeft gerapporteerd. Concluderend meen ik de Kamer aanvaarding van de motie, waarin wordt gevraagd om onderzoek en vervolgens voorlegging van enige kwesties aan het internationale hof, tenzij Dost alsnog uitgeleverd zou worden, te moeten ontraden.

□

Minister **Korthals Altes:** Mijnheer de Voorzitter! Ik heb verzuimd, een opmerking te maken over de motie, voorgesteld door de heer Glastra van Loon. Bij mijn weten had er niet voor alle feiten waarvoor Dost in Duitsland veroordeeld is, in Nederland al een veroordeling plaatsgevonden. Er zijn juist ook feiten op grond waarvan Nederland uitlevering vraagt, opdat veroordeling in Nederland kan plaatsvinden. Dus er is ook een technisch bezwaar tegen de bewoordingen van de motie.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **Voorzitter:** Namens de Kamer dank ik de regering voor de verstrekte inlichtingen.

De moties zullen worden behandeld in de eerstvolgende vergadering van de Kamer, over enkele weken.

De vergadering wordt enige ogenblikken geschorst.

Voorzitter: De Rijk

Aan de orde is de behandeling van de wetsvoorstellen:

– Wijziging van hoofdstuk XI (Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer) van de begroting van uitgaven van het Rijk voor het jaar 1984 (wijziging naar aanleiding van de Voorjaarsnota; eerste wijzigingsvoorstel)(19040);

– Wijziging van hoofdstuk XIII (Ministerie van Economische Zaken) van de begroting van de uitgaven van het Rijk voor het jaar 1984 (wijziging naar aanleiding van de additionele maatregelen in het kader van de begrotingsuitvoering 1984; tweede wijzigingsvoorstel)(19278);

– Wijziging van hoofdstuk IV (kabinet voor Nederlands-Antilliaanse Zaken) van de begroting van de uitgaven van het Rijk voor het jaar 1984 (slotwet; eerste wijzigingsvoorstel)(19324);

– Intrekking van de Wet van 23 juni 1952 (Stb. 363), tot het treffen van een voorziening met betrekking tot de goedkeuring van plaatselijke belastingverordeningen voor een bepaalde termijn (19347);

– Goedkeuring van de ministeriële regelingen van 30 december 1985 (Stcrt. 252) tot wijziging van de Aanwijzingsbeschikking milieutoeslag WIR en van de Aanwijzingsbeschikking energietoeslag WIR (19418);

– Wijziging van hoofdstuk XVI (Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk) van de begroting van de uitgaven van het Rijk voor het jaar 1981 (slotwet; derde wijzigingsvoorstel)(19445);

– Wijziging van de begroting van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie en de Rijkspostspaarbank voor het jaar 1985 (eerste wijzigingsvoorstel)(19458);

– Wijziging van de begroting van het Staatsbedrijf der Posterijen,